

"GEO-PLAN"
Andrzej Blarowski
43-353 PORĄBKA, ul. Brzozowa 30
NIP 937-129-36-91 REGON 072195855
TEL. 0-33/ 810-91-82

URZĄD GMINY NIEGOWA
Kancelaria Główna-Sekretariat
Wpł.
dnia 2016-07-01
L. dz. 4457
Podpis

**Opinia dendrologiczna 4 szt. pojedynczych
drzew – pomników przyrody, znajdujących
się na terenie gminy Niegowa
(zgodnie ze zleceniem Nr: RPV.271.2.3.2016
z dnia 24.05.2016r.)**

Porąbka, czerwiec 2016r.

INSPEKTOR NADZORU NOT
w specjalizacji:
Pielęgnacja i Ochrona Drzew
Parkowych, Pomnikowych i in.
mgr ANDRZEJ BLAROWSKI
34-313 PORĄBKA 76 – Tel. (033) 109-182
Nr zaśw. PTCHD-NOT
1/11/15/

.....
sporządził

SPIS TREŚCI:

1. PODSTAWA OPRACOWANIA	2
2. NAZWA OPRACOWANIA	2
3. ZAKRES OPINII	2
4. STATUS PRAWNY DRZEW, BĘDĄCYCH PRZEDMIOTEM OPINII DENDROLOGICZNEJ.....	3
5. PODSTAWOWE TERMINY UŻYTE DO OPISU MORFOLOGICZNEGO DRZEW I PLANOWANYCH ZABIEGÓW PIELEGNACYJNYCH	4
6. OPIS POSZCZEGÓLNYCH DRZEW.....	5
7. WYLICZENIE KOSZTÓW ZABIEGÓW PLEGNACYJNYCH	9
8. WNIOSKI.....	11
9. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA.....	14

1. Podstawa opracowania

Zlecenie Nr RPV.271.2.3.2016 z dnia 24.05.2016r., Wójta Gminy Niegowa dla firmy: „GEO-PLAN”, Andrzej Blarowski, 43 – 353 Porąbka, ul. Brzozowa 30 – dotyczące wykonania opinii dendrologicznej 4 szt. pojedynczych drzew – pomników przyrody, znajdujących się na terenie gminy Niegowa (pkt.2 zlecenia).

2. Nazwa opracowania

Opinia dendrologiczna 4 szt. drzew – pomników przyrody, znajdujących się na terenie gminy Niegowa - tj.:

- **dąb szypułkowy** o obw. pnia 520 cm (Mzurów; nieruchomość oznaczona nr 560/28 - własność osoby fizycznej),
- **lipa drobnolistna** o obw. pnia 480 cm (Ogorzelnik; nieruchomość oznaczona nr 407 - własność osoby fizycznej),
- **lipa drobnolistna** o obw. pnia 420 cm (Ludwinów – obok skrzyżowania przy drodze: Gorzków - Trzebniów; nieruchomość oznaczona nr 198),
- **klon zwyczajny** o obw. pnia 300 cm (Malinowice – obok kapliczki na skrzyżowaniu przy drodze: Gorzków - Trzebniów; nieruchomość oznaczona nr 123).

Powyższa opinia – stosownie do zamierzeń Zamawiającego – stanowić może również podstawę do wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na wykonanie niezbędnych, wskazanych w opracowaniu proponowanych zabiegów pielęgnacyjnych, wraz z koniecznością uzyskania stosownych opinii Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach w tym zakresie.

3. Zakres opinii

- a) ocena stanu zdrowotnego pomników przyrody (każdego z drzew oddzielnie - z uwzględnieniem stanu systemu korzeniowego i stabilności w gruncie, zdrowotności pnia i korony drzew),
- b) analiza zagrożeń, jakie drzewa mogą stwarzać dla bezpieczeństwa powszechnego, pobliskich obiektów budowlanych i urządzeń,
- c) wskazanie koniecznych do wykonania zabiegów pielęgnacyjnych w obrębie pomników przyrody (formowanie koron drzew, usunięcie posuszu, założenie wiązań wzmacniających, poprawa statyki drzewa – wraz z harmonogramem ich przeprowadzenia),
- d) wskazanie innych proponowanych do wykonania zabiegów w obrębie drzew,
- e) wnioski końcowe wynikające ze sporządzonej opinii ; metodyka , na której oparto ostateczną ocenę każdego z pomników przyrody.

Dodatkowo ww. opracowanie zawiera wyliczenie orientacyjnych kosztów zabiegów pielęgnacyjnych, proponowanych do wykonania oraz dokumentację fotograficzną dla poszczególnych drzew.

Powyższa opinia mieści się w kategorii ekspertyzy dendrologicznej, wykonanej metodą VTA (z ang. - *Visual Tree Assessment*), tj. wizualną metodą oceny drzew, często poszerzaną o badanie korony drzew z podnośnika kosowego lub przy zastosowaniu technik alpinistycznych – zawierającą:

- opis ogólny drzew,
- dokonanie pomiaru podstawowych parametrów dendrologicznych (pierśnice, tj. obwody mierzone na wys. 130 cm od poziomu gruntu, rozpiętość koron oraz wysokości drzew, pomiary odległości od dróg, budynków lub innych szczegółów sytuacyjnych w terenie),
- opis uszkodzeń każdego drzewa,
- ocenę i opis, czy zabiegi przeprowadzone na drzewach w poprzednich latach były wykonane w sposób prawidłowy, jeżeli nie – to z jakich powodów oraz czy stan drzewa jest konsekwencją przeprowadzonych zabiegów,
- ocenę i opis stanu zdrowotnego drzew oraz dokonanie oceny zachowania ich żywotności.

Dodatkowo we „Wnioskach” dokonano oceny przeprowadzonych oględzin w zakresie występowania gatunków chronionych fauny i flory.

Do pomiaru wysokości drzew używano wysokościomierza optycznego firmy „SUUNTO”, natomiast do opisu morfologicznego poszczególnych drzew i wskazania koniecznych do wykonania prac korzystano głównie z publikacji pn: „Pielęgnacja i ochrona drzew” (Andrzej Skup, Opole 1995).

4. Status prawny drzew, będących przedmiotem opinii dendrologicznej (na podstawie informacji, zawartych w rejestrze pomników przyrody województwa śląskiego, publikowanego na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach)

1/ **Dąb szypułkowy** (pomnik przyrody ożywionej – drzewo wolnostojące), obw. pnia 520 cm, wysokość ok. 25 m, rosnący w m. Mzurów na posesji prywatnej (nieruchomość oznaczona nr 560/28) - ustanowiony na mocy Orzeczenia Nr 00/105 PWRN w Stalinogrodzie z dnia 29.09.1956r. o uznaniu za pomnik przyrody, Nr LO 13b/31/56 - poz. 81 rejestru pomników przyrody województwa śląskiego.

2/ **Lipa szerokolistna** (pomnik przyrody ożywionej – drzewo wolnostojące), obw. pnia 480 cm, wysokość ok. 20 m, rosnąca w m. Ogorzelnik na posesji prywatnej (nieruchomość oznaczona nr 407) - ustanowiony na mocy Orzeczenia Nr 00/106 PWRN w Stalinogrodzie z dnia 29.09.1956r. o uznaniu za pomnik przyrody, Nr LO 13b/33/56 - poz. 82 rejestru pomników przyrody województwa śląskiego.

3/ **Lipa drobnolistna** (pomnik przyrody ożywionej – drzewo wolnostojące), obw. pnia 420 cm, wysokość ok. 25 m, rosnąca w m. Ludwinów, obok skrzyżowania przy drodze: Gorzków – Trzebnów (nieruchomość oznaczona nr 198) - ustanowiony na mocy Zarządzenia Nr 6/91 Wojewody Częstochowskiego z dnia 04.02.1991r. o uznaniu za pomnik przyrody oraz Rozporządzenia Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 06.02.1996r. o uznaniu za pomnik przyrody /Dz. Urz. Nr 2/96 , poz.5/ - poz. 83 rejestru pomników przyrody województwa śląskiego.

4/ **Klon zwyczajny** (pomnik przyrody ożywionej – drzewo wolnostojące), obw. pnia 300 cm, wysokość ok. 20 m, rosnący w m. Ludwinów, obok kapliczki na skrzyżowaniu przy drodze: Gorzków – Trzebnów - ustanowiony na mocy Orzeczenia Nr 00/106 PWRN w Stalinogrodzie z dnia 29.09.1956r. o uznaniu za pomnik przyrody, Nr LO 13b/32/56 - poz. 84 rejestru pomników przyrody województwa śląskiego.

W rejestrze pomników przyrody woj. śląskiego znajdują się również adnotacje,

dotyczące wykonanych zabiegów pielęgnacyjnych oraz charakterystycznych cech budowy morfologicznej drzew , tj.:

- dąb szypułkowy /poz. rej. 81/ - wiosną 2010r. wykonane zabiegi pielęgnacyjne,
- lipa drobnolistna /poz. rej. 82/ - odłamana gałąź usunięta zimą 2010r.,
- lipa drobnolistna /poz. rej. 83/ - zdarta kora , spróchniały pień, korona rozwinięta,
- klon zwyczajny /poz. rej. 84/ - zdarta kora , owocniki huby.

5. Podstawowe terminy wykorzystane do opisu morfologicznego drzew i planowanych zabiegów pielęgnacyjnych

W trakcie wykonywania opinii dendrologicznej do sporządzania opisu morfologicznego poszczególnych drzew i planowanych zabiegów pielęgnacyjnych wykorzystano następujące terminy z zakresu dendrologii i pielęgnacji drzew:

- *posusz w koronie* – martwe gałęzie i konary w ilości powyżej 5% masy korony,
- *drobny posusz (posusz fizjologiczny)* – martwe gałęzie w ilości poniżej 5% masy korony,
- *tkanka kallusowa* – tkanka przyranna, naturalnie zabezpieczająca powierzchnie ran po obciętych konarach, przewodnikach poprzez równomierny przyrost i jednolite zalewanie rany,
- *odziomek* – dolna część pnia,
- *suchoczub (złom)* - martwy wierzchołek lub martwe końce konarów – oznaka wyraźnego osłabienia zdrowotności drzewa,
- *przewodnik główny* – element pokroju korony i jej element konstrukcyjny, wyrastający bezpośrednio z nasady rozwidlenia korony,
- *przewodnik II-go rzędu* – wyrastający z nasady rozwidlenia na przewodniku głównym,
- *rozwidlenie typu „V”* - rozwidlenie pni lub konarów zagrażające wyłamaniem przewodników korony (dominujące w koronie lipy),
- *ubytek powierzchniowy* – uszkodzenie zlokalizowane w części drewna czynnego (tuż pod powierzchnią kory) - spowodowane czynnikami antropogenicznymi,
- *ubytek wgłębny* – ubytek drewna w obrębie tkanek nieprzewodzących (wypróchnienia); ubytki: kominowe, rynnowe, kieszeniowe - wada typu naturalnego,
- *korzenie przybyszowe* – korzenie wyrastające bezpośrednio z pędu (łodygi , pnia); w przypadku drzew o stwierdzonych wadach konstrukcyjnych, spowodowanych m. in. ubytkami wgłębnymi w pniu, spełniają dodatkową funkcję wzmacniającą istniejący system korzeniowy i stabilizującą statykę drzewa,
- *cięcia sanitarne* – cięcia w koronie drzewa, polegające na usuwaniu gałęzi i konarów martwych, połamanych i chorych,
- *cięcia korekcyjne (korygujące)* - korygujące wady budowy korony, poprawiające statykę drzewa lub zapobiegające rozłamaniom; w tej grupie również cięcia redukcyjne wierzchołka – redukujące masę korony od góry w celu obniżenia środka ciężkości korony,
- *cięcia prześwietlające* – rozluźniające zbyt zagęszczoną koronę w celu jej lepszego przewietrzania i doświetlenia,
- *cięcia pielęgnacyjne* – ogół cięć sanitarnych, korekcyjnych i prześwietlających umożliwiających prawidłowy, charakterystyczny dla danego gatunku drzewa rozwój

korony (najlepszy stan zdrowotny , forma i konstrukcja korony),

- *wiązania elastyczne standardowe (typu „Cobra”)* - sposób mechanicznego wzmocnienia korony, w którym narażone na wyłamanie pnie, konary lub gałęzie mogą w ograniczony sposób odchyłać się względem siebie (montowane powyżej środka ciężkości korony w postaci pojedynczej liny lub lin współpracujących ze sobą – o wytrzymałości na zerwanie ok. 2 ton),

- *wady naturalne* : listwy mrozowe i piorunowe, owocniki grzybów, posusz naturalny i świadczący o problemach z przewodzeniem (suche konary),

- *wady spowodowane czynnikami antropogenicznymi*: ślady po niewłaściwych cięciach w koronie, tzw. „susz chorobowy” - oznaka problemów z przewodzeniem w obwodowej i wierzchołkowej części korony, ślady po cięciu zbyt grubego konara – problem rozkładu drewna.

6. Opis poszczególnych drzew wraz z oceną ich aktualnego stanu zdrowotnego oraz wskazaniem niezbędnych do wykonania prac

I. Dąb szypułkowy (*Quercus robur* L.), Mzurów, działka nr 560/28 (posesja prywatna) - drzewo rośnie na terenie płaskim, w części dużego ogrodu od strony wjazdu z drogi głównej; na terenie ogrodu znajduje się budynek mieszkalny „w budowie”; ogród sąsiaduje z budynkiem wielorodzinnym Nr 30A .

Obwód pnia: 465 cm (obwód mierzony przy powierzchni gruntu – ok. 750 cm); wysokość ok. 23 – 24 m; korona 2 – przewodnikowa od wys. ok. 7 m, w tym jeden przewodnik: 2 – dzielný; średnica przekroju przewodników ok. 40 i 50 cm; główne przewodniki rozgałęziają się na przewodniki II-go rzędu o średnicy ok. 25 – 35 cm od wys. ok. 11 – 12 m; średnia rozpiętość korony wynosi ok. 23 m (niemal jednakowa rozpiętość korony w obu kierunkach, wzajemnie prostopadłych do pnia drzewa); w zasięgu korony - ogrodzenia z elementów betonowych prefabrykowanych oraz przesł z siatki stalowej, utrudniające wykonywanie docelowych zabiegów pielęgnacyjnych; brak tabliczki „pomnik przyrody”.

Pień drzewa: walcowaty, wyraźne nabiegi korzeniowe na całym obwodzie pnia; całość pnia od jego podstawy do nasady rozwidlenia korony obrosnięta dookoła bluszczem z pojedynczymi pączkami kwiatowymi; brak uszkodzeń mechanicznych i wypróchnień; widoczne odrosty poniżej nasady rozwidlenia przewodników korony od strony drogi i budynku mieszkalnego.

Korona drzewa: regularnie rozgałęziona, rozłożysta, stosunkowo gęsta - symetryczna w stosunku do pnia drzewa, zarówno w kierunku równoległym do osi przyległej drogi głównej, jak i w kierunku do niej prostopadłym, bez jednostronnych przerostów masy korony; w rzucie pionowym jej obwodowa część sięga ok. 3 m poza ogrodzenie posesji do krawędzi jezdni oraz z drugiej strony – ok. 3 m poza ogrodzenie z przesł z siatki stalowej; zakres wykonanych w 2010r. cięć pielęgnacyjnych (na podstawie informacji z rejestru pomników przyrody) był mocno ograniczony – w całej koronie brak praktycznie brak wykonanych w minionych latach cięć sanitarnych i prześwietlających wewnątrz korony w jej środkowej i górnej części; drobny posusz w obwodowej i wierzchołkowej części korony (ok. 10% masy korony).

Pokrój drzewa : naturalny , statyka prawidłowa.

Ocena stanu zdrowotno – sanitarnego : bardzo dobry – znikomy posusz w

koronie; duża żywotność drzewa – drzewo o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych !

Planowane zabiegi pielęgnacyjne: cięcia korekcyjne (częściowa redukcja obwodowych części korony), cięcia prześwietlające w wewnętrznej części korony, cięcia sanitarne.

Uwaga: Środowisko, w którym rośnie pomnikowy dąb, eksponuje wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe drzewa poprzez stosunkowo zadbane i uporządkowane otoczenie; dodatkowo drzewo wymaga oznakowania nową tabliczką „pomnik przyrody”.

II. Lipa drobnolistna (*Tilia cordata* Mill.), Ogorzelnik, działka nr 407 (posesja nr 47 - własność osoby fizycznej); drzewo rośnie na trawniku w przydomowym ogrodzie, w sąsiedztwie ogrodzenia posesji nr 46; środek pnia w odległości ok. 9,5 m od ogrodzenia posesji nr 47 od strony drogi oraz ok. 2,5 m od ogrodzenia posesji nr 46.

Obwód pnia: 556 cm (obwód mierzony przy powierzchni gruntu – ok. 1000 cm); wysokość ok. 22 – 23 m; korona kilkuprzewodnikowa od wys. ok. 5 - 6 m; średnica przekroju przewodników ok. 35 - 45 cm; główne przewodniki rozgałęziają się na przewodniki II-go rzędu o średnicy ok. 25 – 30 cm od wys. ok. 10 – 12 m; dodatkowo kilka bocznych zwisających konarów i gałęzi w nasadzie i poniżej nasady rozwidlenia korony; średnia rozpiętość korony wynosi ok. 14 m (rozpiętość korony w kierunku równoległym do drogi – ok. 13 m; rozpiętość korony w kierunku prostopadłym do drogi – ok. 14,5 m); w zasięgu korony – ogrodzenie posesji nr 46, utrudniające wykonywanie docelowych zabiegów pielęgnacyjnych.

Pień drzewa: walcowaty, lekko pochylony w stronę drogi; b. silne nabiegi korzeniowe na całym obwodzie pnia; od strony południowej ubytek wgłębny od podstawy pnia do wys. ok. 3 – 3,5 m z widocznym wlotem w kierunku nasady rozwidlenia korony; wewnątrz ubytku widoczny miękki mursz, całość ubytku przerośnięta licznymi korzeniami przybyszowymi o grubości nawet do 30 cm; na niewielkich odcinkach ubytku na jego krawędziach widoczna tkanka kallusowa – poza tym liczne zrosty i narośla, dodatkowo występujące na całym pniu do nasady rozwidlenia korony, także w podłużnej bruździe od strony północnej; brak widocznych odrostów poniżej nasady rozwidlenia przewodników korony; brak tabliczki „pomnik przyrody”.

Korona drzewa: mocno nieregularnie rozgałęziona, gęsta – lekko asymetryczna w stosunku do pnia drzewa, zarówno w kierunku równoległym, jak i prostopadłym do osi przyległej do posesji drogi, z wyraźnymi jednostronnymi przerostami masy korony; przeważająca część korony mieści się w obrębie ogrodu na posesji nr 47 – jedynie niewielka część sięga ok. 2,5 m do wnętrza posesji nr 46; wykonane przed kilku laty w dolnej i środkowej części korony liczne cięcia techniczne, mające na celu usunięcie szkód, spowodowanych okiścią, obecnie powodujące przerost i rozgałęzienie korony w stronę drogi; brak wykonanych cięć sanitarnych i prześwietlających w części środkowej i wierzchołkowej; drobny posusz rozproszony w dolnej i środkowej części korony (ok. 5 -10% masy korony).

Pokrój drzewa: naturalny, statyka lekko naruszona.

Ocena stanu zdrowotno – sanitarnego: zadowalający – znikomy zakres dotychczas wykonanych zabiegów pielęgnacyjnych w koronie drzewa, nieumiejętnie wykonane cięcia techniczne oraz widoczne wypróchnienia i ubytki w pniu mogą wpływać niekorzystnie na ogólną jego zdrowotność.

Planowane zabiegi pielęgnacyjne: cięcia korekcyjne (częściowa redukcja nadmiernie rozbudowanych wierzchołkowych i obwodowych części korony powyżej miejsca rozległego ubytku wgłębnego), cięcia sanitarne (w niewielkim zakresie), cięcia prześwietlające wewnątrz korony, lekkie czyszczenie wlotu ubytku wgłębnego i formowanie jego krawędzi, cięcia korekcyjne ok. 1/4 masy zwisających gałęzi (do wysokości umożliwiającej swobodne przemieszczanie się pod koroną drzewa) – w celu zachowania charakterystycznego pokroju korony drzewa.

Uwaga: Sposób zagospodarowania i uporządkowania bezpośredniego otoczenia pomnika przyrody nie odbiega od ogólnie przyjętych norm i standardów wymaganych do właściwego wyeksponowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych drzewa pomnikowego; dodatkowo drzewo wymaga oznakowania nową tabliczką „pomnik przyrody”.

III. Lipa drobnolistna (*Tilia cordata* Mill.), Ludwinów, drzewo rośnie na poboczu drogi relacji Gorzków - Trzebnów, działka nr 198 (właściciela terenu nie ustalano) - obok ogrodzenia posesji nr 53A wykonanego ze sztachet drewnianych oraz murowanej stodoły; środek pnia w odległości ok. 1,7 m od krawędzi jezdni i ok. 1,1 m od ogrodzenia.

Obwód pnia: 423 cm (obwód mierzony przy powierzchni gruntu – ok. 720 cm); wysokość ok. 23 – 24 m; korona 3 – przewodnikowa od wys. ok. 5 m, średnica przekroju przewodników ok. 40 - 60 cm; główne przewodniki rozgałęziają się na przewodniki II-go rzędu o średnicy ok. 20 – 30 cm od wys. ok. 10 – 12 m; średnia rozpiętość korony wynosi ok. 18 m (rozpiętość korony w kierunku równoległym do drogi – ok. 21 m; rozpiętość korony w kierunku prostopadłym do drogi – ok. 15 m); w zasięgu korony – budynek stodoły, ogrodzenie oraz napowietrzna linia energetyczna w części peryferyjnej - utrudniające wykonywanie docelowych zabiegów pielęgnacyjnych.

Pień drzewa: walcowaty, b. silne nabiegi korzeniowe na całym obwodzie pnia; od strony jezdni widoczny ubytek wgłębny po wyłamaniu jednym z głównych przewodników korony o maksymalnej szerokości: 1,0 – 1,3 m, rozszerzający się w środkowej części, z widocznym wlotem do środka pnia, częściowo odsłonięty w górnej części – prowadzący od nasady rozwidlenia przewodników korony prawdopodobnie do podstawy pnia (w podłużnych szczelinach u podstawy widoczne ślady wypróchnienia), z poszarpanymi krawędziami warstwa tkanki drzewnej, częściowo przyciętymi i uformowanymi na wys. ok. 2,5 – 3 m, dobrze zabliźnionymi tkanką kallusową, z widocznym miękkim murszem; przerośnięty grubymi wiązkami korzeni przybyszowych; brak widocznych odrostów poniżej nasady rozwidlenia przewodników korony; widoczna tabliczka „pomnik przyrody”.

Korona drzewa: nieregularnie rozgałęziona, b. gęsta – niemal symetryczna w stosunku do pnia drzewa w kierunku równoległym do jezdni, natomiast mocno asymetryczna w kierunku do niej prostopadłym, z wyraźnymi przerostami masy korony (w tym kierunku obwodowa część korony sięga z jednej strony do przeciwległej krawędzi jezdni, a z drugiej strony – ok. 6,5 m do wnętrza ogrodzonego sadu na terenie posesji nr 53A, do narożnika stodoły); pojedyncze wykonane w minionych latach cięcia w dolnej części korony, natomiast praktycznie brak cięć sanitarnych i prześwietlających wewnątrz korony w jej środkowej i górnej części; w ostatnim czasie założone wiązanie elastyczne typu „COBRA”, spinające środkowy i prawy przewodnik korony (stan wiązania b. dobry), drobny posusz rozproszony w

całej koronie (ok. 5-10 % masy korony).

Pokrój drzewa: naturalny, statyka prawidłowa.

Ocena stanu zdrowotno – sanitarnego: dobry – założone wiązanie elastyczne poprawia ogólną statykę drzewa; znikomy zakres wykonanych zabiegów pielęgnacyjnych w koronie drzewa oraz widoczne wypróchnienia i ubytki w pniu nie wpływają niekorzystnie na ogólną jego zdrowotność.

Planowane zabiegi pielęgnacyjne: cięcia sanitarne (usunięcie drobnego posuszu), korekcyjne (częściowa redukcja wierzchołkowych i obwodowych części korony – głównie od strony drogi), cięcia prześwietlające w wewnętrznej części korony, lekkie czyszczenie ubytku wgłębnego z zalegającego miękkiego murszu i formowanie jego krawędzi.

Uwaga: Sposób zagospodarowania i uporządkowania bezpośredniego otoczenia pomnika przyrody nie odbiega od ogólnie przyjętych norm i standardów wymaganych do właściwego wyeksponowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych drzewa pomnikowego.

IV. Klon zwyczajny (*Acer platanoides* L.), Ludwinów, działka nr 123 (właściciela terenu nie ustalano); drzewo rośnie obok dużej kapliczki z figurą Matki Boskiej w pobliżu skrzyżowania drogi relacji: Gorzków – Trzebnów; środek pnia w odległości ok. 2 m od kapliczki i ok. 2,5 m od narożnika sąsiedniego ogrodzenia.

Obwód pnia: 480 cm (obwód mierzony przy powierzchni gruntu – ok. 600 cm); wysokość ok. 19 - 20 m; korona 3 – przewodnikowa od wys. ok. 3 m; średnica przekroju przewodników głównych ok. 50 - 55 cm; główne przewodniki rozgałęziają się na przewodniki II - go rzędu o średnicy ok. 20 – 30 cm od wys. ok. 8 – 10 m; średnia rozpiętość korony wynosi ok. 18,5 m (rozpiętość korony wzdłuż osi drogi prowadzącej do Ludwinowa – ok. 17,5 m; rozpiętość korony w kierunku prostopadłym do ww. osi drogi – ok. 20 m); w zasięgu korony – napowietrzna linia telefoniczna i ogrodzenie posesji z betonowych elementów prefabrykowanych, utrudniające prowadzenie docelowych zabiegów pielęgnacyjnych.

Pień drzewa: walcowaty, silne nabiegi korzeniowe na całym obwodzie pnia; brak widocznych wypróchnień i uszkodzeń mechanicznych; brak widocznych odrostów poniżej nasady rozwidlenia przewodników korony; na pniu widoczna tabliczka „pomnik przyrody”.

Korona drzewa: nieregularnie rozgałęziona, gęsta – mocno niesymetryczna w stosunku do pnia drzewa w kierunku równoległym do osi drogi w kierunku Ludwinowa, z wyraźnym jednostronnym przerostem masy korony w tym kierunku; w kierunku prostopadłym do osi ww. drogi korona niemal symetryczna, bez widocznych jednostronnych przerostów masy korony; w rzucie pionowym cała korona mieści się w obrębie utwardzonego placu w sąsiedztwie groty i sąsiedniego sklepu – nie sięgając do żadnej z obu krzyżujących się dróg; listwy piorunowe na dwóch głównych przewodnikach korony powyżej nasady jej rozwidlenia, o szer. ok. 15 – 20 cm, biegnące aż do nasady rozwidlenia przewodników II-go rzędu, dobrze zabliźnione tkanką kallusową; praktycznie brak wykonanych w minionych latach cięć korekcyjnych i prześwietlających w koronie; drobny posusz w dolnej i środkowej części korony z pojedynczymi suchymi złomami konarów średnicy 10 – 15 cm (ok. 5 - 10% masy korony).

Pokrój drzewa : naturalny, statyka prawidłowa.

Ocena stanu zdrowotno – sanitarnego: dobry – drobny posusz w koronie; brak

uszkodzeń mechanicznych i wypróchnień; duża żywotność drzewa.

Planowane zabiegi pielęgnacyjne: cięcia korekcyjne (częściowa redukcja obwodowych części korony – zwłaszcza nad kapliczką z figurą Matki Boskiej) i prześwietlające wewnątrz korony, cięcia sanitarne (w niewielkim zakresie).

Uwaga: Środowisko, w którym rośnie pomnikowy klon, eksponuje wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe drzewa poprzez stosunkowo zadbane i uporządkowane otoczenie.

7. Wyliczenie orientacyjnych kosztów zabiegów pielęgnacyjnych w koronach 4 szt. drzew, objętych niniejszą opinią dendrologiczną

Sposób wyceny:

Wycenę sporządzono w oparciu o wartości stawek kosztorysowych 1 roboczogodziny [rbg] i 1 motogodziny [mtg] z IV kwartału 2015r. Wydawnictwa SEKOCENBUD oraz Katalog Nakładów Rzeczowych KNR 2 – 21. Do wyceny wartości cięć pielęgnacyjnych przyjęto również katalog: „Zestawienie Norm Pracy Stowarzyszenia Inżynierów Techników Ogrodnictwa SITO - NOT, Warszawa 1998, Tab.IV [Cięcie gałęzi w koronie drzewa piłą mechaniczną przy użyciu lin, drabin i rusztowań] – wraz z warunkami ich stosowania oraz przyjętym stopniem utrudnień prac (kategoria trudności: II i III).

Do wyceny przyjęto stawkę robocizny [1 rbg]: 24,04 zł netto (koszty pośrednie: 62,80%; zysk: 10,30%) oraz stawkę pracy sprzętu: pilarki, rębak do gałęzi [1 mtg]: 86,58 zł netto.

W przypadku zabiegów pielęgnacyjnych przyjmuje się wykonanie cięć w pełnym zakresie w całej koronie drzewa, tj:

1. cięcia sanitarne - usuwanie gałęzi i konarów chorych, martwych lub połamanych,
2. cięcia korekcyjne - korygujące wady budowy korony, poprawiające statykę drzewa lub zapobiegające rozłamom; w tej grupie również cięcia redukcyjne wierzchołka – redukujące masę korony od góry w celu obniżenia środka ciężkości korony,
3. cięcia prześwietlające - rozluźniające zbyt zagęszczoną koronę w celu jej lepszego przewietrzania i doświetlenia.

Odczytane normatywy czasowe obejmują techniki linowe, bez użycia podnośnika (zwyżki).

W przypadku drzew, wymienionych w pkt. II i III – z uwagi na występowanie ubytków wgłębnych - zachodzi potrzeba wykonania niewielkiego czyszczenia wypróchnień z zalegającym miękkim murszem oraz formowania powierzchni i krawędzi ubytków. Do wyceny ww. prac przyjęto kalkulację indywidualną – w łącznej ilości 6 rb-g .

Przy wykonywaniu zabiegów pielęgnacyjnych należy przyjąć II kategorię utrudnień, tj: usuwanie maksymalnie do 50% całej masy usuwanych odcinków konarów i gałęzi przy wykorzystaniu lin pomocniczych (niewielkie zagęszczenie obiektów budowlanych, drzewa rosnące w zwartych zespołach zieleni, przeznaczone do zachowania).

8. Wnioski

Zgodnie z informacjami zawartymi w rejestrze pomników przyrody województwa śląskiego, prowadzonym przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Katowicach, na terenie gminy Niegowa ustanowiono ogółem 5 pomników przyrody – w tym jeden – jako grupa drzew, a pozostałe 4 pomniki - w formie drzew wolnostojących. Pomniki przyrody, objęte niniejszą opinią dendrologiczną, stanowią okazy drzew o szczególnych walorach przyrodniczych, dendrologicznych i krajobrazowych. Z dokonanej oceny stanu zdrowotno – sanitarnego ww. drzew pomnikowych oraz na podstawie dodatkowych informacji uzyskanych w terenie od właścicieli nieruchomości, na których rosną drzewa, wynika iż w minionych kilkunastu latach były one sporadycznie poddawane zabiegom pielęgnacyjnym.

W znowelizowanej ustawie z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (tekst jednolity - Dz. U. z 2015r., poz. 651) ustanawianie pomników przyrody oraz znoszenie tej formy ochrony przyrody – zgodnie z art. 44 ust. 1 i 3 ustawy – pozostało w dalszym ciągu kompetencją samorządu gminnego i dokonuje się w drodze uchwały rady gminy. Z kolei wszystkie zmiany, dotyczące wpisu do rejestru pomników przyrody i informacji w nim zawartych, w tym – m.in. lokalizacji drzew pomnikowych (numer działki ewidencyjnej, właściciel nieruchomości) oraz parametrów drzewa (obwód pnia), wymagają również zgłoszenia do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach celem aktualizacji prowadzonego przez niego rejestru pomników przyrody województwa śląskiego. W tym zakresie informacja o pomnikach przyrody z terenuminy Niegowa w rejestrze wojewódzkim wymaga z pewnością uzupełnienia – m. in. o informacje, zawarte w opisie parametrów poszczególnych drzew i ich lokalizacji, zamieszczonym w niniejszej opinii.

Drzewa pomnikowe, będące przedmiotem opinii dendrologicznej, rosną w różnych środowiskach przyrodniczo – kulturowych, co determinuje ich rolę, szczególnie ważną z punktu widzenia promocji walorów przyrodniczo – krajobrazowych Gminy Niegowa i szeroko rozumianej promocji turystyki i rekreacji.

W części dotyczącej opisu poszczególnych drzew wprowadzono dodatkowy zapis w formie uwagi, odnoszący się do stanu zagospodarowania i utrzymania porządku w bezpośrednim otoczeniu pomników przyrody, tj. środowiska, w którym rosną. W przypadku żadnego z 4 drzew nie odnotowano sytuacji, by ich najbliższe otoczenie sprawiało wrażenie mocno zaniedbanego, nieuporządkowanego, nie eksponującego walorów przyrodniczych i krajobrazowych pomników przyrody, natomiast sposób zagospodarowania i uporządkowania bezpośredniego otoczenia 2 pomników przyrody (lipa drobnolistna w Ogorzelniku i Ludwinowie) nie odbiega zasadniczo od ogólnie przyjętych norm i standardów, wymaganych do właściwego eksponowania walorów przyrodniczo – krajobrazowych ww. obiektów przyrodniczych. W przypadku klonu zwyczajnego w Ludwinowie, a zwłaszcza – dębu szypułkowego w Mzurowie - środowisko, w którym one rosną, eksponuje wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe drzew – poprzez zadbane i uporządkowane otoczenie oraz otwartą przestrzeń z panoramą widokową.

Powyższe uwagi zawarte przy opisie pomników przyrody dają jednocześnie odpowiedź na jeden z celów niniejszej opinii, tj. wskazanie innych proponowanych zabiegów, koniecznych do wykonania w obrębie drzew (dla odpowiedniego wyeksponowania ich walorów wskazane byłoby nawet wygrodzenie drzew od otoczenia; dodatkowo konieczne jest umieszczenie w terenie widocznej informacji o danym obiekcie wraz z mapą lokalizacji „pomnika przyrody”, przydatną dla

zainteresowanego turysty i miłośnika przyrody).

Drzewa będące przedmiotem opinii dendrologicznej generalnie są w dobrym lub co najmniej zadowalającym stanie zdrowotno – sanitarnym, nie stwarzając obecnie zagrożenia dla użytkowników ruchu drogowego i w większości – zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i mienia w istniejących obiektach budowlanych.

Wykonana opinia dendrologiczna wskazała na konieczność wykonania zabiegów pielęgnacyjnych w pełnym zakresie. W ramach realizacji zadań ochronnych w obrębie „pomnika przyrody” zakres planowanych prac, polegających na wykonywaniu kompleksowych cięć i innych zabiegów pielęgnacyjnych w obrębie koron drzew, wymaga uzgodnienia z RDOŚ w Katowicach. Zgodnie z treścią art. 87a ust.2 cytowanej wyżej ustawy zakres planowanych do wykonania zabiegów w koronie drzew nie może prowadzić do usunięcia gałęzi w wymiarze przekraczającym 30% korony, która rozwinęła się w całym okresie rozwoju drzewa, chyba że mają one na celu: usunięcie gałęzi obumarłych, utrzymywanie uformowanego kształtu korony drzewa lub wykonanie specjalistycznego zabiegu w celu przywrócenia statyki drzewa. Należy podkreślić, iż pomimo obecnego stosunkowo dobrego stanu zdrowotno – sanitarnego drzew pomnikowych, przy braku wykonania w najbliższym czasie kompleksowych zabiegów pielęgnacyjnych, mogą one stanowić w niedalekiej przyszłości potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia w istniejących obiektach budowlanych. Znaczne rozmiary tych drzew, a w szczególności ich mocno rozgałęzione, nieregularne korony, wskazują na potrzebę wykonania niezbędnych zabiegów pielęgnacyjnych, mających na celu przede wszystkim korekcję i prześwietlenie tych części koron, które docelowo wpłyną na poprawę statyki drzew poprzez zmniejszenie ogólnej masy ich koron oraz zwiększą walory estetyczne i krajobrazowe starodrzewia.

W opisywanych drzewach pomnikowych istotny problem stanowią ubytki wgłębne i wypróchnienia, które jednak w większości w dużym stopniu są regenerowane tkanką kallusową, a w zakresie poprawy statyki drzew – poprzez silnie rozwinięte korzenie przybyszowe i nabiegi korzeniowe w odziomkowej części pnia, stabilizujące drzewa w podłożu. Dla ogólnej poprawy stanu zdrowotno – sanitarnego w tym zakresie w przypadku drzew o znaczącym udziale ubytków wgłębnych zalecono czyszczenie wypróchnień z występującym miękkim murszem oraz - w szczególnych przypadkach (przy braku tkanki kallusowej) – formowanie powierzchni i krawędzi ubytków. W żadnym z 4 szt. drzew nie wskazano na konieczność wzmocnienia mechanicznego koron poprzez założenie wiązań elastycznych typu „COBRA”.

Spośród drzew, objętych niniejszą opinią, lipy drobnolistne i dęby szypułkowe można przycinać przez cały rok – zasadniczo dobrze znoszą one cięcie żywych gałęzi, choć w przypadku starych dębów cięcia te należy jednak ograniczyć. W przypadku klonów cięcia żywych części drzewa należy wykonywać po okresie rozwoju liści, w miesiącach od czerwca do września. Posusz w ramach cięć sanitarnych w koronach drzew można usuwać przez cały rok.

W trakcie dokonywania szczegółowego opisu poszczególnych drzew nie stwierdzono na żadnym z nich występowania chronionych gatunków flory, tj. porostów, mszaków, paprotników i roślin naczyniowych, jak również zasiedlenia przez chronione gatunki fauny (ptaki, drobne ssaki, owady) – również gatunków, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej.

Powyższe uwagi, dotyczące naturalnej reakcji poszczególnych gatunków drzew na zakres planowanych do wykonania cięć na „żywym organizmie” oraz braku

potwierdzenia występowania chronionych gatunków fauny i flory wprost określają optymalny harmonogram prowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych na ww. drzewach pomnikowych.

Zakres niezbędnych zabiegów pielęgnacyjnych jest możliwy do wykonania przez profesjonalne firmy, zajmujące się pielęgnacją zieleni wysokiej, zarówno przy wykorzystaniu technik alpinistycznych, jak i pracy z podnośnika.

W tym zakresie istnieje możliwość pozyskania dofinansowania na wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych pomników przyrody ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

INSPEKTOR NADZORU NOT

w specjalizacji:
**Pielęgnacja i Ochrona Drzew
Parkowych, Pomnikowych i in.
mgr ANDRZEJ BIAŁOŃSKI
34-313 PORĄBKA 76 - Tel. (033) 109-182
Nr zaśw. PTCHD-NOT
1/11/15/15**

Andrzej Białoński

Dokumentacja fotograficzna

Mzurów (dąb szypułkowy – pomnik przyrody)

Widok ogólny drzewa od strony
wnętrza ogrodu

Regularnie rozgałęziona i rozłożysta
korona drzewa

Odziomkowa część pnia obrosnięta
bluszczem – estetyczne otoczenie
wokół drzewa

Dolna część korony – widoczna
nasada rozwidlenia przewodników
głównych i odrosty na pniu

Nasada rozwidlenia przewodników
głównych korony, widoczne odrosty na pniu

Pień drzewa obrośnięty bluszczem

Obwodowa część korony, widoczny
drobny posusz

Ogorzelnik (lipa drobnolistna – pomnik przyrody)

Widok ogólny drzewa
od strony drogi

Wnętrze korony drzewa -
widok z dołu

Lekko pochylony pień drzewa
od strony posesji nr 46

Odziomkowa część pnia,
wnętrze ubytku wgłębnego

Wnętrze ubytku wgłębnego -
widoczne korzenie przybyszowe

Podłużna szczelina w sąsiedztwie
ubytku wgłębnego u podstawy pnia

Asymetrycznie rozwinięta korona drzewa -
widoczne cięcia techniczne od strony
posesji nr 46

Liczne zrosty, zgrubienia i narośla
w odziomkowej części pnia

Ludwinów (lipa drobnolistna – pomnik przyrody)

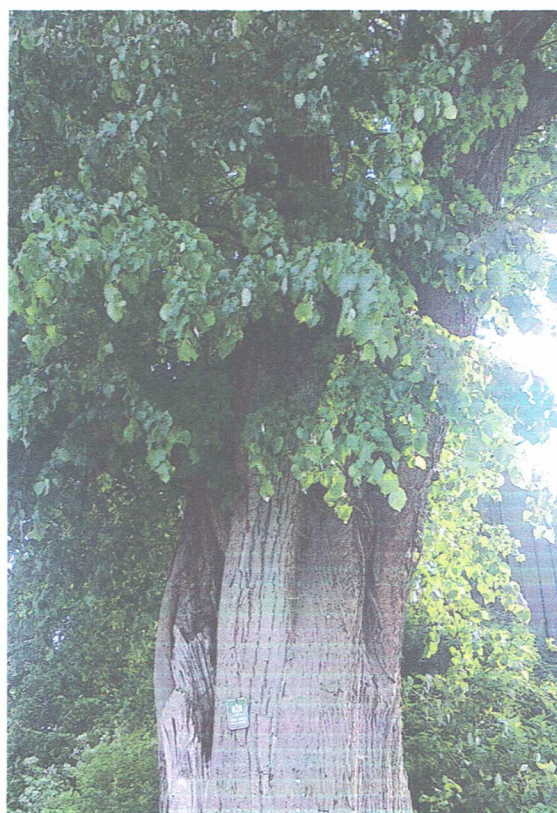
Widok ogólny drzewa od strony skrzyżowania dróg

Wyraźnie asymetryczna i „spłaszczona” korona drzewa

Rozległy ubytek wgłębny po wyłamany przewodniku głównym

Podłużne bruzdy poniżej nasady rozwidlenia przewodników korony

Nasada rozwidlenia przewodników
głównych korony z widocznym
ubytkiem wgłębnym

Słabo widoczne wiązanie elastyczne
typu „COBRA”, spinające dwa
przewodniki główne

Obwodowa część korony drzewa

Odziomkowa część pnia – widoczne
zszywki i pinezki na pniu

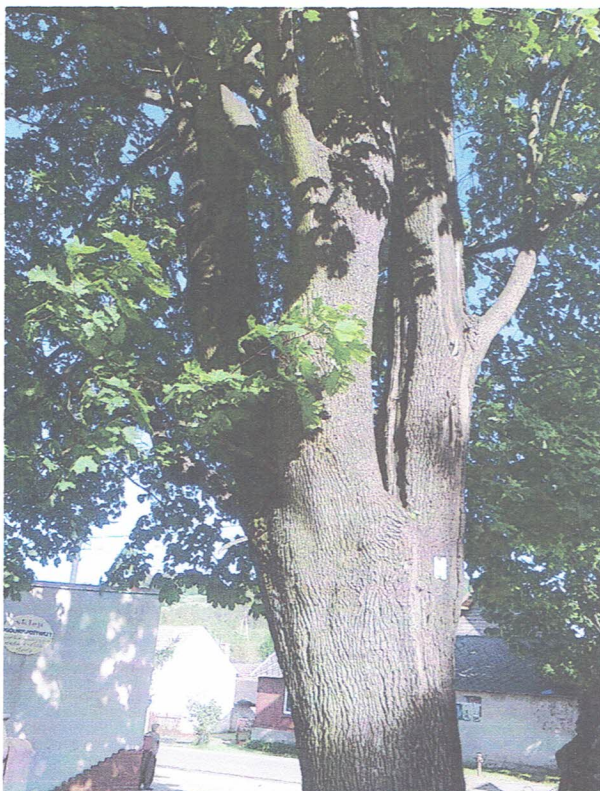
Ludwinów (klon zwyczajny – pomnik przyrody)

Widok ogólny drzewa od strony pomnikowej lipy

Nisko osadzona nasada rozwidlenia przewodników korony

Listwy piorunowe powyżej nasady rozwidlenia przewodników korony

Odziomkowa część pnia – widoczne nabiegi korzeniowe